

Glavna uredništvo: Ljubljana, Knafeva
ulica 5 — telefon št. 3122, 3123,
3124, 3125, 3126
Naslovna uredništvo: Ljubljana, Sebe-
durgova ul. 5 — tel. 3392, 3492
Telefon št. 4455
Podružnica Maribor: Grajski trg 7.
Podružnica Celje: Kocenova ul. št. 2
Telefon št. 180
Računi pri post. ček zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga št. 18.180,
Vrba št. 105.241

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znanja mesečno Din 25.—
za tuzemstvo Din 10.—

Uredništvo:

Ljubljana, Knafeva ulica 5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126 Maribor,
Grajski trg št. 7, telefon št. 2440,
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1,
telefon št. 55

Rokopisi se ne vračajo

Nove smeri v Egiptu

Kadar se naštevajo težave, ki jih ima Velika Britanija v sodobnosti, se imenuje med prvimi tudi stanje v arabskem svetu. Vznemirjenje, ki je zajelo arabske dežele, je prizadevalo največ posla angleškemu območju in jim nudi dovolj neprihoda se dandanes. Konfliktna sfera se je koncentrirala zlasti v dveh področjih, kjer je nemir zavzel največji obseg v Palestini in v Egiptu. Od teh je v Palestini konflikt ostriši in zato vznemirjenje brez primere hitreje. Problem je hkrati tudi bolj kompliciran, saj se v svojih širokih vezavah na židovski življenjski nanaša vsaj posredno na ves civilizirani svet, v katerem imajo židje svojo gospodarsko zlasti finančno pa zato tudi politično vlogo. Toda drugo konfliktno središče, to je Egipt, se odlikuje po tem, da predstavlja največjo in najbolj urejeno ter pač najmočnejšo arabsko deželo, od katere mnogi nacionalistični arabski faktori pričakujejo in zahtevajo da zavzame vodilno vlogo v pokretu modernega arabskega nacionalizma.

Po sporazumu, ki ga je sklenil Nahas paša z angleško vlado, se je zdelo, da je spor v tem področju za dolgo dobo poravnal. Voda vladistov je bil mnenja, da se Egipt nasloni na Veliko Britanijo in da se s to naslonitvijo za trajno zavaruje pred kakršnimi koli komplikacijami. Sprito takšna spoznanja je bil sporazum za britansko vlado razmeroma bolj ugoden nego se je moglo pričakovati poprej ob znani veliki radikalnosti vladistovskega gibanja.

Toda nepričakovano se je Nahas paša zapletel v nove konflikte v povsem drugi smeri. Spor z mladim kraljem Farukom ga je tako rekoč čez noč odstavil z vlade. Novi kabinet je sestavil Mahmud paša s čimale malostevne opozicije, ki je dotlej parlamentarno in politično komaj prihajala v poštev. Nahas paša je s svojo stranko, ki je razpolagala z ogromno večino moral v opozicijo.

Znatno pozornost je vzbudil ta preobrat še po drugi strani. Ob konfliktu s kraljem Farukom ter Mahmud pašo se je pojavil razdor v vladistovih vrstah. Nekateri prav ugledni člani stranke pred vsem iz intelektualnih krogov so nastopili zoper Nahas pašo in proti njemu odprli novo vlogo v parlamentarnih spopadih, kar je vzbudilo ogromno pozornost. Tako je dobil Nahas paša opravljanje z opozicijo v lastnih vrstah in sicer s prav močno opozicijo, ki je naraščala in ki so ji pristopili novi člani stranke in poslanci tako da se je končno jelo že postavljati vprašanje, kdo ima v zbornici še večino.

V to razburkano atmosfero je vtilil novega razburjenja datum drugega februarja, ko se je imel sestati odgadeni parlament. Nahasovi vladisti so se pripravili na manifestirano ob odprtosti na posebno demonstrativno način vadi da kljub odpadom k Maher paši vodil vladistovske opozicije razpolagajo z zadostno večino, pa da imajo edino oni pravico do vodstva vladnih poslov. Kasneje se je doznalo da so pripravili prav burne dogodke in da so nameravali nastopiti zelo ostro tako zoper vladistov kot zoper lastne odpadnike. Maherjeve struje. Toda vlada je presekala ta vzval na radikalni način s tem da je kratko malo objavila dekret o razpustu parlamenta. Še preden se je ta sestal Ker je po ustavi razpust dovoljen in zoper vladni ukrep ni pravnega ugovora so se vladisti kljub prvotnemu upiranju vdali v novo situacijo. Egiptovska javnost je ostala na ta način v negotovosti o tem, koliko poslancev je dejansko odpadlo k skupini Maher paše. Nemogoče je zato tudi dognati, kako globoko sega razdor v stranki, ki je dosedaj popolnoma obvladovala egiptovsko politično življenje. Razmerje si bo razvidno šele iz novih volitev.

Se bolj kakor ves ta razvoj pa zanimala inozemsko politično javnost vprašanje, v koliko posega kriza iz notranjega v zunanje-politično področje. Opozicija je svoj nastop zoper Nahas pašo močno vezala z zunanje-političnimi očitki. Nasprotniki ga napadajo da se je preveč naslonil na angleško stran, pa da se je s tem pokazal nevednega naslednika velikega Zafar paše. Ti očitki izhajajo iz računa da se more za egiptovsko stvar doseči dobiček na račun angleško-italijanskega nasprotstva in da se mora pri tem egiptovska vlada pokazati bolj elastično ter ne zavračati ponudb prihajajočih od rimske strani. Težko je presoditi koliko te kampanje izhajata samo iz strankarskih nasprotij, koliko pa so novi močje res orientirani drugače kakor stari režim. Vidi pa se že sedaj da zahteva opozicijska skupina bolj aktivno vlogo v aktualnih splošnih arabskih vprašanjih zlasti tudi glede Palestine, zahteva se da mora Egipt voditi politiko ki bo v skladu z dejstvom da je največja naimočnejša in najbolj razvita arabska država. To opozicija je dosegla največ pripravljenosti med mladimi intelektualci na v misli manekem političnem svetu, kjer zahteva politiko ki bi prevzela vodstvo islama namesto povsem laizirane Tur-

Nou prevrat v Rumuniji

Nenaden padec Gogove vlade — Odgovditev že razpisanih volitev — Sprava med kraljem in kmečkim voditeljem Maniem — Režim nacionalne unije s predstavniki vseh večjih strank naj vlada nekaj časa brez parlamenta

Bukarešta, 10. febr. p. Po vsem nepričakovano je v Rumuniji nastala kriza Gogovega režima. Povod za nenadni padec vlade je po zatrjevanju bukareških političnih krogov dal incident z ruskim poslanikom Butenkom, ki je pred dnevi skrivnostno izginil. Vobče zatrjujejo da je bil ta incident spreten maneuver neke strajno desničarske organizacije v Rumuniji, ki je hotela na ta način prisiliti rumunsko vlado, da bi krenila še bolj na desno in se povsem udinila skrajno desničarskim elementom.

Res je incident povzročil, da so se odnosi med Rumunijo in Rusijo hudo poostri. Sovjetska vlada je ostro protestirala zaradi tega incidenta in pripisala odgovornost zanj Gogovi vladi. O Butenku je bilo mogoče izvedeti le toliko, da je očitno šel zmerom n-keje v Rumuniji, v oblasti svojih ubabiteljev, ni pa znano ali ga niso že ubili.

Odstop vlade

Kriza vlade je dozorela že danes dopoldne, ko se je sestala vlada, da bi razpravljala o omenjenem ruskem protestu. S se vlade je ministrski predsednik Goga v prvih popoldanskih urah odšel v avdienco kralju in mu stavil na razpolago svoj položaj. Vest o ostavki, ki je sicer ne potrjuje še nikak uradni komunik, je izzvala v Bukarešti silno vznemirjenje. Vojni minister je izdal potrebne varnostne ukre-

pe, da bi se preprečila morebitna reakcija elementov, ki bi hoteli dati izraza svojemu nezadovoljstvu zaradi nastale spremembe. Oddelki vojaštva so še pred večerom zasedli vsa javna poslopja v Bukarešti.

Avdienco pri kralju

Medtem je vladar ob 16.30 pričel s konsultacijami najuglednejših političnih prvakov. Po vrsti so bili sprejeti v avdienco bivši ministrski predsedniki Nikola Jorga, Vajda Voevod, Mironescu dr. Angelescu, Averescu, Tatarescu in končno Julij Maniu poleg njih pa še drugi vplivni politiki. Že te konsultacije so podale dokaz, da je Goga dejansko podal ostavko svoje vlade.

Kralj in Maniu

Avdienco predsednika narodne kmečke stranke Menia je trajala skoro tričetrt ure. Vladar je Mania sprejel zelo priščno. Že tri n pol leta se nista videla na isti oči, zato se ta Maniev sprejem pri vladarju komentira izredno optimistično in vobče zatrjujejo, da je bila dosežena popolna snrava med kraljem in voditeljem kmečke stranke. Maniu je po svoji avdienci novinarjem izjavil, da bodo volitve do nadaljnjega odložene in da tudi še ni dočel njih novi rok. Nemudoma je nato sklical glavni izvršni odbor stranke in mu poročal o svojem razgovoru z vladarjem.

Ker se je vladar zavzel za sestavo vsenarodne vlade, je vodstvo sklenilo, da bo stranka tako vlado podpirala.

Ugibanja o novi vladi

Medtem so se v političnih krogih razširile vesti, da bo sestavljena nova vlada pod vodstvom patriarha rumunske pravoslavne cerkve dr. Mirona Cristea, ali bivšega ministrskega predsednika Georgija Mironesca, ki naj bi v novi vladi prevzel tudi zunanji resor. V tej novi vladi naj bi bili ministrski predsednik Tatarescu, ki je svoj čas podpisal znani pogodbi s Česko-Slovaško in Francijo o oboroževanju, ponovno prevzel resor za narodno obrambo. V vladi naj bi se zbrali tudi vsi bivši predsedniki vlade kot ministri brez portfelja.

Vlada naj bi se imenovala vlada narodne unije. Proti večeru so postale te govorice že vse bolj konkretne. Vladar je o priliki konsultacijskih avdienc rumunskim političnim prvakom obrazložil svoje načrte. Kraljeva formula za rešitev krize do' a ukinitev ustave za dobo dveh let. V nacionalne unije naj v tem času upravlja državo brez parlamenta. Razpustile naj bi se vse politične stranke, bivši ministrski predsedniki pa naj bi v tej vladi jamčili za kontinuiteto v rumunski notranji politiki in omogočili po preteku te dobe obnovu demokratskega parlamentarnega sistema v državi.

Kronski svet

Maniu in šef liberalne stranke Bratianu sta odklonila razpust političnih strank. Zato se je vladar odločil da skliče kronski svet. Politikom, s katerimi se je razgovarjal tekem popoldneva, je dal nekaj ur časa za premišle. Kronski svet, v katerem so poleg drugih tudi vsi bivši ministrski predsedniki, se je dejansko sestel nocoj ob 22. uri na dvoru. Na seji sveta so rumunski politični prvaki, ki so se medtem o stališjih posameznih strank podobno kakor Maniu že sporazumeli z izvršnimi odbori, obrazložili ta svoja stališča. Določeni so bili tudi pogoji pod katerimi naj bi se sestavila od vladarja zahtevana vlada nacionalne unije. Politični prvaki so se zednili predvsem za to da se volitve dejansko odgode za nedoločen čas, tako da bo nova vlada lahko nevtralizirala ukrepe, ki jih je izdal v svrhu volitev dosežanji režim. Vsekakor pa naj bi nova vlada dobila tudi mandat za razpis parlamentarnih volitev. Kolikor je bilo mogoče izvedeti, bodo že v na'bljih dneh odstavljeni vsi sedanji pokrajinski prefekti in izvršne še druge personalne spremembe v državni upravi.

Zadnje verzije

Sodeč po sklepkih ki so jih na svojih večernih sejah sprejeli glavni odbori posameznih strank, bo sestavljena vlada nacionalne unije tako, da bodo posamezne resore prevzeli strokovnjaki, poleg tega pa bodo v vladi sodelovali bivši ministrski predsedniki kot ministri brez portfelja.

Kot poslednja kombinacija se je nocoj ob kasni uri navajala v dobro poučenih političnih krogih naslednja lista nove vlade: Mironescu ministrski predsednik in zunanji minister, Tatarescu vojni minister, Cankov finančni minister, Junian pravosodni minister, predsednik kasacijskega sodišča Lupu minister za notranje zadeve. Vendar pa se je dopuščala tudi možnost, da prevzame predsedstvo vlade patriarh Miron.

Sprava med vlado in pravoslavno cerkvijo

Arhierejski sabor je ukinil ukrepe, izdane proti poslancem, ki so glasovali za konkordat

Beograd, 10. februarja, p. Arhierejski sabor pravoslavne cerkve je danes zopet zasedal ves dan. Vrnil se je nazaj na drugo točko dnevnega reda svojega sedanjega zasedanja, namreč na dogovore v zvezi s konkordatom in borbo proti njemu. Dva člana sabora, ki sta imela nalogo, da ves kompleks vprašanj temeljito proučita, sta danes predložila svoje poročilo. Razprava o poročilu se je nadaljevala še tuja dopoldne, popoldne in zvečer. Seja je bila zaključena šele okrog 21. ure, kar je bil objavljen naslednji službeni komunikat:

»Sveti arhierejski sabor je na svojih sejah v februarju 1938 t. l. proučil vprašanje o resnih dogodkih pred saborno cerkvijo v Beogradu dne 19. julija 1937, kakor tudi vprašanje o sankcijah, ki so bile odredene s saborskim odlokom proti onim narodnim poslancem, ki so glasovali za načrt o konkordatu med našo državo in Vatikanom. Ugotovil je, da je g. ministrski predsednik dne 6. novembra 1937 na zahtevo svetega arhierejskega sabora po zadoščenju izrazil v imenu kraljevske vlade svetemu arhierejskemu saboru globoko obžalovanje dogodkov z dne 19. julija t. l. in obenem objavil, da bo kaznovani v smislu zakonov vsi oni državni uradniki, o katerih se dožene, da so bili kakorkoli odgovorni za te dogodke.

Sveti arhierejski sabor je načelje ugotovil, da ga je g. predsednik kraljevske vlade s svojim pismom dne 1. februarja t. l. obvestil, da so bili nekateri odgovorni državni funkcionarji odstranjeni s svojih dosedanjih mest z namenom, da bi se obnovili dobri odnosi med državo in srbsko pravoslavno cerkvijo.

Na svojih sejah je svet arhierejski sabor proučil tudi druge dogodke, ki so se zvrstili v okviru borbe proti konkordatu. Ugotovil je, da je bilo mnogo vernih sinov in hčera srbske pravoslavne cerkve zaradi svoje udanosti do cerkve brez lastne krivde zelo prizadetih in da jih je treba zaščititi. Zaradi tega je 3. februarja sprejel sklep, v katerem je upošteval izjavo kraljevske vlade o obžalovanju dogodkov z dne 19. julija t. l. in zahteval da se kaz-

nujejo vse odgovorne osebe za ta in vse pozneje nastale dogodke. Obenem je zahteval, da se ustavi vsa kazenska postopanja, uvedena v zvezi z borbo proti konkordatu, da se vsem nedolžnim prizadetim in oškodovanim da materialna odškodnina in da se stvarno respektira svoboda bogoslužja.

Predsednik kraljevske vlade je v svojem odgovoru z dne 3. februarja izjavil, da sprejema vse zahteve svetega arhierejskega sabora. Opozoril je, da je odgovorno: višjih funkcionarjev dolžna, urena in omejena po državni ustavi, pa da bi bilo odgovornost v vsej tej stvari treba razširiti tudi na duhovne osebe, kolikor bi se dokazalo, da so prekoračile svoj cerkveni delokrog v borbi proti konkordatu. Obenem je zagotovil, da bo kraljevska vlada poskrbela za materialno odškodnino vsem prizadetim v mejah zakona in v okviru finančnih možnosti.

Sveti arhierejski sabor je na svoji seji dne 8. februarja sprejel na znanje ta odgovor predsednika kraljevske vlade s pripombo, da so glede odgovornosti duhovnih oseb pristojna cerkvena sodišča v smislu ustave srbske pravoslavne cerkve. Kar se tiče ugotovitve odgovornosti državnih funkcionarjev, prepustila kraljevski vladi, da postopa po svoji uvidenosti in po razumevanju potrebe pravilnega obnove dobrih odnosov med cerkvijo in državo. Glede vprašanja materialnih oškodnin oškodovancem, ki so bili prizadeti zaradi borbe proti konkordatu, je svet arhierejski sabor na tej svoji seji ponovno izrazil svoje pričakovanje, da bo kraljevska vlada dala primerne oškodnine vsem prizadetim in da bo našla za to ne le zakonske nego tudi finančne možnosti.

Na podlagi svojega prejšnjega sklepa, v katerem je ugotovil, da so podeni dokazi in zadostno jamstvo, da ta in tak konkordat med kraljevino Jugoslavijo in Vatikanom ne bo več preložen narodnemu predstavnstvu, je svet arhierejski sabor na svoji seji dne 8. t. m. sklenil ukiniti sankcije odredene proti narodnim poslancem zaradi glasovanja za konkordat in je odredil, da se ta sklep takoj uveljavi, čim kraljevska vlada sporoči, da je izpolnila svojo obljubo po kateri se ukinjejo vsa kazenska postopanja proti onim, ki so se borili proti konkordatu. Ker je kraljevska vlada še pred sprejemom tega sklepa stvarno že izposlovala kraljevski ukaz z dne 8. februarja, s katerim je bila odredjena zahtevana amnestja in so se ustavila vsa v poštev prihajajoča kazenska postopanja, je svet arhierejski sabor na svoji seji dne 9. t. m., ko je bil ta kraljevski ukaz prečitan, odredil arhierejem, da izvršilo sprejeti sklep o ukinitvi sankcij.

Podrobnejše poročilo in sklepi o teh vprašanjih bodo objavljeni v službenem Glasniku svete srbske pravoslavne patriarhije.

Kakor je bilo mogoče izvedeti, bo arhierejski sabor na svoji jutrišnji seji pričel razpravljati o tretji točki dnevnega reda svojega zasedanja, ki se nanaša na volitev kandidatov za novega patriarha.

Železniška nesreča na Poljskem

Gdansk, 10. febr. AA. Na progi Bydgoszcz Gdynia eta trčila dva tovorna vlaka. 28 vagonov je popolnoma uničenih, 6 jih je zgorelo. Dva uslužbenca sta ranjena.

Med Londonom in Rimom

Italija že umika svoje prostovoljce iz Španije

London, 10. febr. o. V angleških krogih so se razširile vesti, da je Italija v zadnjem času že zmanjšala število svojih prostovoljcev v Španiji. Dan za dnem se italijanski prostovoljci polagoma umikajo, tako da bo mednarodni kontrolni odbor bržkone že lahko ugotovil, da se je umik italijanskih prostovoljcev izvršil še pred njegovo intervencijo. Ta okoliščina je izzvala v političnih krogih vsekakor dobro razpoloženje in se je v Angliji pojavil precejšen optimizem glede nadaljnjih pogajanj za ureditev italijansko-angleških odnosov na Sredozemskem morju.

V zvezi s tem poročajo današnji listi, da pripravila zunanji minister Eden pravo presenečenje v tej smeri. V Foreign officeu so pripravili načrt po katerem naj bi se sklepi nevtralnostnega odbora izvedli na docela novi osnovi. Kakor znano so v Londonu in Parizu pred meseci zahtevali da bi se moralo umakniti vsaj 75 odstotkov vseh tujih prostovoljcev iz Španije. Preden bi se obema španskima taborama priznale vojne pravice po Edenovem načrtu pa se pogajanja ne bi omejila le na španski problem, nego bi zajela vsa kompleksna vprašanja ki so nastala v odnosih med Italijo in Anglijo. Svoj načrt je Eden baje že predložil italijanski vladi po poslaniku Grandiju, kateremu ga je izročil v obliki spomenice.

Kakor poroča »Daily Express«, vsebuje angleška spomenica glede na špansko vprašanje naslednja določila o organizaciji in stroških za umik prostovoljcev in mednarodni kontrolni odbor. Umik določenih vrst prostovoljcev iz Španije, tako naj bi se predvsem umaknili letalci, vojaštvo, ki je dodeljeno strojnemu, in drugi specializirani prostovoljci. Število prostovoljcev, ki naj bi se umaknili iz Španije, je sploh postranska stvar.

List meni, da bo angleški načrt posebno glede španskega vprašanja v Italiji načelno sprejel Mussolini, ki je postal bolj popustljiv v španski zadevi baje zaradi tega, ker je nova republikanska vlada izločila komuniste iz oblasti.

Grandi pri Edenu

London, 10. febr. br. Italijanski poslanik grof Grandi je dopoldne obiskal zunanje ministrstvo »Edena v zunanem ministstvu ter je imel z njim dolg razgovor. Kakor zatrjujejo v poučenih krogih, sta razpravljala o španskem problemu in o vseh spornih vprašanjih, ki naj bodo predmet skorajšnjih pogajanj med Rimom in Londonom za ureditev medsebojnih odnosov.

Ciano pojde v London

Rim, 10. febr. g. Senzacija današnjega dne je napoved, da se pričakuje neposreden stik odgovornih činiteljev italijanske in angleške zunanje politike. Politični krogi obeh prestolnic žele, da se končno in sicer v pospešenem tempu zboljšajo odnosi med obema državama. Čeprav kažejo v Rimu glede na celotni evropski položaj največjo rezerviranost, priznavajo, da sta potovanje zunanje ministra grofa Ciana v London oziroma obisk sira Roberta Vansittarta v Rimu mogoča.

Angleško-nemško zblíževanje

London, 10. febr. o. Tukajšnji informirani krogi zatrjujejo, da bo prišel novi nemški zunanji minister Ribbentrop 28. t. m. na obisk v London. Ob tej priliki bo kot dosedanj nemški poslanik v Londonu sprejel tudi pri kralju v poslovnih avdienci. Obenem bo imel kot nemški zunanji minister pomembne razgovore z Edenom o nadaljnjem razvoju nemško-angleških odnosov.

Milijon žrtev med Kitajci

350.000 žensk in otrok pobitih, nad 30 milijonov Kitajcev brez strehe

Pariz, 10. febr. o. Zveza prijateljev kitajskega naroda je objavila komunikat, v katerem ugotavlja, da je bilo na Kitajskem v zadnjih 7 mesecih ubitih milijon ljudi. Japonska letala so s svojimi bombnimi napadi ubila 350.000 žensk, otrok in neborovne sploh. Nad milijon ljudi je bilo ranjenih. 30 milijonov Kitajcev je brez strehe in kruha. Na Kitajskem je zavlada strašna beda. Zveza je za 12. t. m. sklicala v London zastopnike vseh organizacij prijateljev kitajskega naroda ter raznih mednarodnih humanitarnih ustanov na konferenco, na kateri naj bi se pripravil podoben načrt za podporno akcijo.

Tokio, 10. febr. o. Listi poročajo na osnovi podatkov japonskega ministertva za vojno letalstvo, da so japonski hidroavioni od pričetka vojnih operacij na Kitajskem sestrelili 206 kitajskih letal. V istem času je bilo sestreljenih tudi 67 japonskih hidroavionov.

Hongkong, 10. febr. d. Kakor poročajo iz Hankova so Kitajci z energično ofenzivo južno od Nankinga dosegli velik uspeh. Kitajske čete so zopet osvojile mesto Vuhu, pa tudi 8 km oddaljeno mesto Lukiang. V obeh mestih so našle ogromne zaloge orožja in municije.

Japonska ofenziva proti lunghajski železnici se po kitajskih izdajah zastala. Kitajci so na srednjejkitajski fronti zbrali ojačenja ter se Japoncem srdito upirajo. Ob ustju Jangceja je zasidranih 50 japonskih transportnih ladij, s katerih se izkrcujejo čete, ki so namenjene na srednjejkitajsko fronto. Z večjo japonsko ofenzivo računajo šele po prihodih teh čet na fronto.

Tokio, 10. febr. AA. Japonska letala so bombardirala letališča v pokrajinah Honan, Hopei, Hunan in Fukien. Dvakrat je prišlo do dvoboja z kitajskimi letali. Sestreljenih je bilo pet kitajskih letal.

Horthyjev povratak v Pešto

Budimpešta, 10. febr. br. Regent Horthy se je s svojim spremljevalcem popeljal v svojo uradnega obhoda na Poljskem. V Budimpešti mu je bil prireditel svečan sprejem. Na kolodvoru so ga pozdravili člani vlade, zastopniki vojske in diplomatski zbor.

Starhemberg se vrne v politično življenje?

Vesti o bližnji preosnovi Schuschniggove vlade

Dunaj, 10. februarja. b. Iz zanesljivega vira se doznavajo, da se je gornjeavstrijski deželni poglavar Weninger, ki je obenem državni vodja bivših organizacij »Heimatschutz«, pred kratkim mudil v posebni politični misli v St. Moritzu, kjer se trenutno mudi knez Starhemberg. Weningerjevi razgovori s Starhembergom, ki so bili oficijozna značaja, so imeli namen, pridobiti kneza za povratek v avstrijsko politično življenje. Vzporedno s tem so se baje pojavile prizadevanja za reaktiviranje bivšega »Heimatschutz«. Govorice o Starhembergovem povratku v politiko so se naglo raznesle ne le po Dunaju, temveč tudi po ostali Avstriji in so vzbudile še posebno pozornost zaradi vesti o bližnji rekonstrukciji Schuschniggove vlade. Seveda so se takoj pojavila ugibanja o zvezi med obema pričakovanima dogodkoma.

Dunaj, 10. februarja. b. Tu se je šele sedaj zvedelo, da je vlada pred kratkim zaplenila organ katoliške akcije »Katholisches Leben«, ki je izhajal pod protektoratom dunajskega nadškofa, kardinala Innitzerja. Vzrok zaplenbe je bila odklonitev zahteve, da naj list predloži gospodarstvo od domovinske fronte zaupnega denarja vrhovnemu državnemu računskemu dvoru v odobritev.

Aretacije hitlerjevcev

Dunaj, 10. febr. AA. »Reichspost« piše, da so v Neufeldu aretirali nekoga tiskarja in njegovo ženo, ki sta tiskala prepovedani list »Oesterreichisches Beobachter«. V Kleinhofu in Dunajskem Novem mestu so aretirali 9 ljudi, obtoženih zaradi narodno socialistične propagande.

Beleške

Revizija senatorskih volitev

Včerajšnji »Slovenec« napoveduje, da bo verifikacijski odbor senata popravil rezultate nedeljskih nadomestnih volitev v senat. Baje ne bo računal glasov onih poslancev, ki so na osnovi izreka apelacijskih sodišč v Zagrebu, Splitu in Sarajevu v zadnjem hipu dobili volilno pravico, čeprav njihovi mandati od narodne skupščine niso verifikirani in dotični poslanci tudi niso položili po zakonu predpisane prisega.

Glasove teh poslancev bo po »Slovenec« informacijski verifikacijski odbor senata sedaj razveljavil in jih odšel od volilnih rezultatov. Na izid volitev v primorski banovini to ne bi vplivalo, pač pa bi se bistveno spremenil izid v savski banovini, kjer je v nedeljo JRZ dobila dva, mačkovci pa 5 mandatov. Ako se odšede glasovi mačkovskih poslancev, pripadejo baje na listo dr. Mačka samo štiri, na JRZ pa trije mandati. Tretji mandat bi pripadel dr. Simi Krunčiču, izgubil pa bi ga znani politični tajnik dr. Mačka prof. Jelašič.

„Pismo, ki ni bilo dostavljeno“

Prošlo soboto je »Slovenec« objavil uvodnik, v katerem je proglasil unitarizem »diktatorsko ustavo« iz l. 1931. za izvor vsega današnjega zla. Članek ni smel ostati brez odgovora in mi smo se za ta odgovor tudi temeljito potrudili. Da ne bomo nekega dne morali čitati v »Slovenec«, da smo prešli mogoče preko njegovih izjav, sporočamo čitateljem, da ni naša krivda, ako so ostale trditve »Slovenca« brez odgovora.

„Unitarizem je največja odlika JRZ“

»Samouprava« objavlja članek, v katerem našteva glavne odlike JRZ. Med drugim omenja kot posebno zgodovinsko nalogo JRZ, da čuva dedščino pokojnega kralja Aleksandra in da vodi isto politiko, ki jo je vodil pokojni Nikola Pašić. JRZ ni niti plemenska, niti verska, niti pokrajinska, ampak čisto jugoslovenska stranka. Največja odlika JRZ pa je, da ima unitaristični program: en kralj, en narod, ena država, en zakon za celo državo in enakopravnost za vse državljane.

Kakor čujemo, bodo te glavne odlike JRZ namislili tudi na legitimacije stranke, tako da jih bo imel vsak pristaš pri propovedovanju idej in programa JRZ vedno pri roki.

Mačkovski poslanci v skupščini

Včeraj smo zabeležili po zagrebškem »Hrvatskemu dnevniku«, da je na listo dr. Mačka izvoljeni poslanec za šmarski srez dr. Dobrovišek odločil vse svoje funkcije v mačkovskem pokretu med Slovenci ter s tem izstopil iz KDK. Ta njegov korak se da tolmačiti le tako, da bo predložil svoj mandat narodni skupščini v verifikacijo ter nato sodeloval pri skupščinskem delu.

Sedaj poroča Agencija Avala, da je včeraj svoje poverljive listine že izročil predsedniku narodne skupščine posl. Fran Novakoviču iz sreza Djurdjevac, ki je bil 5. maja 1935 tudi izvoljen na listu dr. Mačka in doslej v narodni skupščini ni sodeloval.

Načelno važna sodba sarajevske apelacije

Na dr. Mačkovski listi izvoljeni narodni poslanec dr. Bariša Smoljan je tožil sreskega načelnika Uglješa Radojevića, bana primorske banovine dr. Jablanovića in državni erar za povračilo škode, ki jo je utrpel za časa svoje konfinacije. Okrožno sodišče v Mostarju je obsodilo bana dr. Jablanovića, sreskega načelnika Radojevića in državni erar na plačilo vsote 34.000 dinarjev. Proti obsodbi je bil vložen priziv, o katerem je razpravljalo apelacijsko sodišče v Sarajevu. To je obsodbo razveljavilo. V utemeljitvi razsodbe pravi apelacijsko sodišče, da ni bilo mogoče ugotoviti nobene subjektivne krivde državnih organov.

Ukor »Samouprave« duh svetniku g. Kalanu

»Slovenski narod« je nedavno objavil v svojih beležkah vsebino proglasa duhovnega svetnika Kalana za ustanovitev »det Kristusovih«, ki bi se borile proti komunizmu in naraščajočemu brezbožstvu po širšem svetu. Sedaj se je oglašil glavni organ JRZ, »Samouprava«, ki mu akcija duhovnega svetnika Kalana očividno ni nič kaj po volji. Priznava sicer g. Kalanu, da je vse lepo in točno, kar je napisal, nato pa pristavlja:

»Toda, kja je doslednost, gospodje? Vi z njimi (komunisti brezbožniki) prirejate manifestacije in z njimi glasujete na univerzi. Ali ne vidite, da vas oni vodijo? Razstite najprej to vprašanje med seboj, kajti dokler se vrivajo oni v vaše vrste, toliko časa ste njihovi neposredni pomočniki in zavajalniki.

»Samouprava« ima očitveno boljši spomen na dogodke iz polpreteklih časov, kakor pa njeni ljubljanski pobratimi. Morda čita članke »Delavske pravice« o zadnjih 20 letih slovenske politike. Ti članki s ponosom ugotavljajo, da je bila ustanovljena prva ljudska fronta v Ljubljani z »zvezo delovnega ljudstva«, v kateri so z odobrenjem pokojnega škola dr. Jegliča vneto sodelovali pristaši takratne SLS in komunisti.

Dunajski župan o političnem katolicizmu

Pod okriljem zveze avstrijskih katolčanov je v tork s pregovoril dunajski župan Schmitz o političnem katolicizmu. Del je med drugim:

»Politični katolicizem je geslo, ki se vselej pojavlja tedaj, kadar se želi z njim zavrniti aktivno zadržanje voditeljev cerkve ali katolčanov na splošno. V tem geslu se odražajo odnosi med cerkvijo in državo, med religijo in politiko. Skupnega pravila za praktično politično zadržanje katolčanov ni mogoče postaviti. Tako v demokratičnih državah kakor v onih, ki so se izneble parlamentarizma in strank, si je treba zadržanje katolčanov razlagati samo z upoštevanjem posebnih razmer v dotični državi. Vsek katoličan mora proučiti razmere v svoji državi in se tistim ka-

Ženin in 35 svatov zгореo na gostiji

Strahotna požarna katastrofa v hercegovski vasi

Mostar, 10. februarja. p. V vasi Srednjici, 10 kilometrov od Mostarja, se je pripetila v pretekli noči strahovita katastrofa. Bogati kmet Jure Rožić je po poroki svojega sina priredil svatbo, na katero je povabil nad 100 ljudi. Ko so bili svatje v najboljšem razpoloženju, je nastal v hiši požar, ki se je bliskovito razširil. Ko je bila panika največja, se je podrl strop v prvem nadstropju. V plamenih in pod ruševinami je našlo smrt 36 oseb, mnogo pa jih je bilo hudo ranjenih.

Ogenj je nastal iz neznanih vzrokov v kleti, kjer so bile velike množine sena in živeža. Razigrani svatje so ga opazili šele tedaj, ko so ognjeni zublji že zajeli pritličje in udarili proti prvemu nadstropju. Seveda je takoj nastala nepopisna panika in je vse drvelo proti izhodu. Pod težo se je leseni strop v prvem nadstropju udril. Ker je bila hiša krita s slamo, se je ogenj z bliskovito naglico razširil vse do strehe. Gasilci, ki so jih sosede pozvali na po-

moč, so ogenj pogasili šele proti jutru. B gorečega poslopja so rešili samo nekaj ljudi. Do prvih dopoldanskih ur so izkopal izpod ruševin 36 trupel, od katerih so bila mnoga že popolnoma zgoznela in tako izmakljena, da jih ni mogoče več spoznati. Vaščani so se zbirali vso noč okrog pogorišča, kjer so se odigravali pretresljivi prizori. Skoro iz vsake hiše v vasi je bil kdo med mrtvimi. Matere so jokale za svojimi sinovi, žene za možmi. Nekaterim družinam je katastrofa vzela krušnega očeta in je hkrati osirotelo po pet in še več otrok. Med mrtvimi sta tudi Jure Rožić in njegov sin. Mlada nevesta je dobila smrtno nevarne oklepine in bo najbrže tudi ona podlegla poškodbam. Hudo poškodovanih je nad 20 svatov, ki so jih vse prepeljali v mostarsko bolnišnico.

Oblasti so takoj uvedle obširno preiskavo, da bi dognale vzroke nesreče, ker se je pojavil sum, da je bil ogenj podtaknjen iz maševanja.

Velik političen proces v Nemčiji

V ponedeljek se je začel v Berlinu pred okrožnim sodiščem proces proti protestantskemu pastору Niemöllerju, ki mu obtožnica med drugim očita zlorabo prižnice in hujškanje proti narodnemu socializmu. Proces bo trajal cel teden in bo zaslišanih nad 40 prič. Niemöller je bil aretiran že v juliju lanskega leta. Njegova aretacija je vzbudila splošno pozornost, ker je pater Niemöller znan ne le kot izvrsten cerkveni govornik, temveč tudi kot velik nemški patriot, katerega junaštva na nemških podmornicah v svetovni vojni

so znana. Tajna državna policija pa ga je zadnja leta neprestano nadzirala, ker je v krogih stranke veljal za največjega nasprotnika hitlerizma. Razprava je tajna, pač pa ji po višjem nalogu prisostvujejo vodilni uradniki vseh nemških ministrstev.

Zanimanje javnosti za proces se je sedaj še povečalo, ker je bila v sredo razprava nenadoma odgojena za deset dni. Baje je prišlo do spora med obtoženim pastorm in njegovimi odvetniki.

Diplomatski položaj Francove Španije

Sedaj, ko je špansko vprašanje stopilo spet nekoliko v ospredje mednarodnega zanimanja, vzbujajo pozornost razprave o diplomatskem položaju Francove Španije iz Burgosa prinajgja poročila, da bo general Franco v kratkem izvojeval nekaj novih diplomatskih zmag, ker bosta najbrž stopili z njim v diplomatske stike razen dosedanjih še dve evropski in dve ameriški državi. Doslej je njegov režim priznalo de jure 11 držav, ena de facto, devet pa jih je vzpostavilo s Francovo Španijo normalne trgovske stike v obliki akreditiranja posebnih trgovskih misij pri Francovi vladi.

Izmed 11 držav, ki so Francov režim priznale tudi de jure, jih je 6 to storilo že leta 1936, in sicer: Nemčija (ki jo zastopa pri generalu Francu poslanik Stohrer), Italija (poslanik Viola di Campalto), bivši italijanski poslanik v Beogradu), Guatemala (poslanik Julio Urutio), Salvador (poslanik Raoul Contreras), Nikaragua in Albanija (ki še nista imenovali svojih zastopnikov). Tem državam so se leta 1937 pridružile še Vatikan (zastopnik Antonutti), Japonska (Takaoka) in Mandžukuo (ki pa nima še svojega poslanika). Po budimpeštanski konferenci držav rimskega trikota sta se vsem zgornjim na začetku tega leta pridružili še Avstrija (poslanik Robert Taub) in Madžarska (poslanik Vella).

Edina država, ki je priznala Francov režim samo de facto je Portugalska, kar je toliko bolj zanimivo, ker je, kakor zna no, portugalska vlada od vsega početka s simpatijami spremljala Francovo borbo proti republikancem. Po svojem zastopniku s pretežno trgovskimi funkcijami je zastopana v Salamanci od leta 1936; njen zastopnik je Teotino Pereira.

Tem dvem oblikam priznanja se je v letu 1937 pridružila še nova oblika stikov v obliki imenovanja trgovskih zastopnikov pri vladi generala Franca. V tej obliki je stopilo v stike s Francovo Španijo devet držav, in sicer: Velika Britanija, (ki jo zastopa sir Robert Hogson), Poljska

toliški kristjan odločiti, kaj naj stori. Cerkev ima svojo suverenost in država svojo. Zato bi bilo napačno, ako bi se politično mišljenje prenašalo na cerkev in cerkevno na državo.

Kje je hujše: v Rovtah ali v ljubljanskem mestnem svetu

Pred kazenskim sodnikom g. Milanom Tomincem se je včeraj končala pravda o tožbi, ki jo je zaradi žaljenja časti vložil industrialec g. Milivoj Lajovic proti revizorju Zadrugne zveze g. Ignacu Tiršu. Svoječasno smo že poročali o incidentu, ki se je pripetil na obnem zboru Električne zadrugne v Spodnji šiški dne 19. decembra l. l. Ob začetku občnega zbora so zadrugniški zahtevali, da se izvoli v smislu zadrugnih pravil občnemu zboru poseben predsednik. Načelnik zadrug g. Šalehar je ta predlog pobijal in vztrajal na tem, da sam predseduje občnemu zboru. Podprl ga je navzoči revizor Tirš. Med utemeljevanjem svojega stališča je zadrugnikom očital nedostojno ponašanje, to pa s takimi besedami, da so se čutili užitane in je tako prišlo do tožbe, o kateri je sodišče včeraj že drugič razpravljalo.

Zaslišanih je bilo včeraj še 7 prič, ki so deloma trdile, da je toženi Tirš izjavil: »Mislim, da sem prišel med ljubljanske občane, pa vidim, da sem med samimi Rovtarji, deloma pa so trdile, da je izjavil: »Človek bi mislil, da je v Ljubljani v mestnem občinskem svetu. Vedete se kakor v Rovtah«. G. Lajovic je po svojem zastopniku odvetniku dr. Zajcu inkriminiral obse izjavi. Branilec obtoženega Tirša dr. Žitko pa je dokazoval, da inkriminirane besede nikakor niso žaljive. Sodišče je sprejelo za dokazano, da je Tirš res izjavil: »Človek bi mislil, da je v Ljubljani v mestnem občinskem svetu. Vedete se kakor v Rovtah.« Spoznalo se je, da je krivega žaljenja časti po § 297/2. k. z. in ga obsodilo na plačilo pravnih stroškov in plačilo povprečnice. Zastopnik g. Lajovic je vložil priziv zaradi preizkita kazni, zastopnik g. Tirša pa zaradi izreka o krivdi, tako da bo o stvari izrekel končno besedo okrožno sodišče.

Obletnica smrti Ljube Jovanovića

Beograd, 10. febr. p. V saborni cerkvi je bila danes dopolnitev službe ob obletnici smrti pokojnega znanstvenika in politika Ljube Jovanovića, bivšega predsednika narodne skupščine in dolgoletnega ministra K službi božji je prišlo mnogo uglednih osebnosti in skoraj vsi člani hierijskega sabora, ki še zmerom zaseda, s patriarhovim namestnikom metropolita tom Dostojem na čelu. Prisostvovali so tudi Ljuba Davidović, Joca Jovanović, Miša Trifunović in drugi opozicijski politiki. K žalni službi božji sta prišla tudi bivši predsednika vlade Nikola Uzunović in Bogoljub Jevtić.

Poštarji pri svojem resornem ministru

Beograd, 10. febr. AA. Minister za pošto Vojo Cvirk je danes sprejel deputacijo društva poštinih uradnikov, ki so mu navedli potrebe nameštencev ptt. Minister je poslušal njihove želje in obljubil, da si bo kakor doslej prizadeval za ustrežne upravičenosti zahtevam nameštencev tega resora.

Knez Pavle pokrovitelj lovske razstave

Beograd, 10. febr. a. Nj. Vis. knez Pavle je prevzel pokroviteljstvo nad državno lovske razstavo, ki bo otvorjena 19. t. m. Z odlokom predsednika vlada z dne 25. januarja je dovoljen vsem državnim uradnikom dvodnevni dopust z vožnjo do Beograda in nazaj za obisk te lovske razstave v Beogradu; dopust se ne šteje v redni letni dopust.

Razstava italijanske umetnosti v Beogradu

Beograd, 10. febr. AA. Priprave za razstavo italijanskih portretov v teku stotletja, ki bo v muzeju kneza Pavla od 27. marca do 10. maja se zelo živahno nadaljujejo. V Beogradu bodo razstavljani najslavnejši in najpomembnejši portreti ter bo možen pregled italijanske zgodovine in umetnosti od rimskih časov do naših dni. Med mesti, ki bodo prispevale k otvoritvi razstave s svojimi dragocenimi deli starih mojstrov, so Beneke med prvimi. Mestni muzej bo poslal v Beograd portret plemiča, eno izmed najpomembnejših atrakcij ferrarskega slikarstva, ter več drugih del italijanskega slikarstva iz 14. stoletja. Tudi druge galerije bodo poslane znamenite slike, kakor dela Michelangela, Grigolleta in druge.

Vremenska napoved

Zemunska vremenska poročila: Skandinavska depresija je razširila svoj vpliv proti jugu do Alp in Karpatov ter povzroča dež v Nemčiji, Franciji in na angleških otokih, ponekod v Skandinaviji pa sneg. Visoki pritisk nad južnim delom Evrope popušta postopno ali pa povzroča po večini jasno vreme v jugovzhodni Evropi. Toplota je v zapadni in srednji Evropi močno narasla, v jugovzhodni pa nekoliko padla. V Jugoslaviji po večini jasno vreme z jutranjo megljo in večjo oblačnostjo v drinski in primorski banovini. Toplota se ni močno spremenila. Najnižja toplota Sarajevo —14, najvišja Split 18 C.

Zemunska vremenska napoved: Pooblašilo se bo po vsej državi, v južnih in jugovzhodnih krajih nekoliko jasno. Dež ali sneg v severni polovici. Toplota se bo nekoliko dvignila.

Zagrebska: Višje temperature. Vreme se bo poslabšalo. Dunaj: Menjajoče se oblačno, od časa do časa padavine, že v srednjih legah meg, v prostih legah močni zapadni vetrovi.

Ulster proti združitvi z Irsko

Belfast, 10. febr. AA. V Belfastu in okolišici so se volilci izrekli proti združitvi Ulstra z Irsko. Končni izid volitev še ni znan, vendar pa je že sedaj jasno, da se je Ulster izrekel proti združitvi z Irsko. Ves dan je bilo povsod mirno. Policija je le redko morala posredovati.

Belfast, 10. febr. AA. Dosedanji volilni rezultati na severnem Irskem kažejo, da se je unionistična stranka zagotovila večino v parlamentu, ker je dobila že 28 mandatov.

Reševanje Papanina in tovarišev

Moskva, 10. febr. AA. Papaninova skupina je snoči ob 18. sporočila: Nahajamo se na 72. stopnji in 8 minut severne širine in 18. stopnji 58 minut zapadne dolžine. Temperatura je 16 pod ničlo.

Istočasno je bil ledolomilec »Murmance« na 70 stopnji 6 minut severne širine in 9 stopnji 8 minut zapadne dolžine.

Tečajna postaja je tudi sporočila, da se ledena plošča ne lomi več in da je toplota za tamkajšnje kraje še precej znojiliva. Ledeno ploščo, ki se premika iz Ledenege morsa, žene morska struja proti gronlandski obali, vetrovi pa jo potiskajo nekoliko proti jugovzhodu.

Najnovejše vesti pravijo, da je ledena plošča s Papaninom v dobrem položaju, to se pravi, da so razmere sedaj nekoliko boljše, kakor so bile še pred kratkim, ko je divjal takojšnji vihar. Mraz je nekoliko popustil. Ta okoliščina je velikega pomena, saj je znano, da je Papaninova ekspedicija izgubila še poslednji večji šotor ter ima sedaj le še enega in še tega majhnega. Tudi veter je popustil. Ledolomilec »Tajmira«, ki je bil že prodri v območje stalnega ledu, je najprej zasel v precej hud snežni metel, vendar je davi lahko nadaljeval svojo pot.

Eksplodizija v ruski tovarni traktorjev

Moskva, 10. febr. o. V tovarni traktorjev in tankov v Čeljabinsku je nastala strašna eksplozija. Menijo, da je bilo ubitih in ranjenih nad 100 ljudi. Oblasti so uvedle strogo preiskavo ter so dognale, da so eksplozijo zakrivila saboterji. Več inženirjev in delavcev je bilo aretiranih ter obsojenih na smrt. Davi so bili justicijski. Kakor zatrjujejo je bila skoraj vsa tovarna razdejana.

Neurja in poplave v Ameriki

New York, 10. febr. br. V Rju de Janeiru so včeraj doživeli najhujše neurje v zadnjih dveh desetletjih. Med gromom in bliskom je lilo izpod neba kakor iz škafa. V mestu so nastale take poplave, da je bil v najkrajšem času ustavljen vs promet. Celi okraj so bili do dva metra visoko poplavljeni. Mnogo hiš se je porušilo. Po dosedanjih ugotovitvah je neurje zahtevalo 15 smrtnih žrtev, veliko število ljudi pa je bilo ranjenih. Vse telefonske in brezžične zveze so prekinjene in je mesto le po radijski postaji v zvezi z zunanjim svetom.

V južni Kaliforniji je divjal strahovit orkan, ki je opustošil cele pokrajine v dolžini 300 km in v širini 30 do 50 km. Škoda je za milijone. Vihar je porušil mnogo hiš, številni smrtni žrtvi še ni znano, po splošni cenitvi pa je zelo visoko, ker je orkan nastal docela nenadoma. Najhujše so bili prizadeti avtomobilisti, ki jih je orkan zajel na odprtem terenu. Za orkanom je nastala silna ploha, zaradi katere so vse reke prestopile brezove in poplavlile prostrane ozemlja.

San Francisco, 10. febr. Hud vihar je povzročil škodo za več milijonov dolarjev. Po dosedanjih poročilih se je 6 ljudi smrtno nesrečilo.

Rio de Janeiro, 10. febr. AA. Hudi viharji so pretaklo noč popolnoma razdejali več okrajev. Mnogo hiš se je porušilo. Nastali so tudi štirje veliki požari. Ubilih in ranjenih je bilo 13 ljudi.

Nezgodita italijanskega letalskega rekorderja

Pariz, 10. febr. br. Italijanski rekordni letalec Albertini, ki je bil s svojim letalom na poti iz Milana v London, odkoder je nameraval poleteti v rekordnem času v Kapstadt, se je na pariškem letališču pri pristajanju ponesrečil. Letalo je tresčilo na zemljo in se razbilo. Letalec in njegov spremljevalec sta k sreči ostala nepoškodovana.

Sumljiva letala nad Avstralijo

London, 10. febr. o. »News Chronicle« je objavil vest iz Melbourne, da je v pretekli noči skupina neznanih letal letela preko avstralskega ozemlja. Opazili so jih iz trdnjave Port Darwin. Oblasti so takoj odredile vse potrebno za primer, če bi se kaj takega ponovilo. Splošno sodijo, da gre za japonska letala z otoka Pala, ki spada v japonsko mandatsko področje. Ta otok je oddaljen od Avstralije 1.800 km.